

Vlaanderen
is landbouw & visserij

JONGE LANDBOUWERS IN VLAANDEREN

2019

DEPARTEMENT
LANDBOUW & VISSERIJ

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW

JONGE LANDBOUWERS IN VLAANDEREN

INHOUD

1 Samenvatting 5
2 Landbouwbedrijven..... 5
2.1 Beschikbare gegevens en definities 5
2.2 Bedrijfs hoofden 6
2.3 Bedrijfsleiders 9
2.4 Ondersteuning van jonge landbouwers 10
3 Tewerkstelling..... 12
4 Zelfstandigen..... 13
5 Bronnen 15
6 Tabellen..... 15
7 Figuren 15

1 SAMENVATTING

Dit rapport analyseert diverse kenmerken van de Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven, volgens de leeftijd van de bedrijfsleiders/bedrijfshoofden. Hierbij zoomen we in op de groep onder 40 jaar, de jonge landbouwers. Hieronder de belangrijkste bevindingen:

- In 2016 is maar 10% van de bedrijfshoofden van beroepslandbouwbedrijven jonger dan 40 jaar, in 2007 was dat nog 18%. Het aandeel van vrouwelijke bedrijfshoofden onder 40 jaar in het totale aantal vrouwelijke bedrijfshoofden is gezakt van 15% naar 8%.
- Het aantal jonge bedrijfshoofden daalt in alle provincies. De daling is procentueel het sterkst in Limburg (-68% t.o.v. 2007).
- Het aantal jonge bedrijfshoofden daalt in alle sectoren. De daling is procentueel het sterkst in de sierteelt (-77% t.o.v. 2007).
- Jonge bedrijfsleiders hebben vaker een volledige landbouwopleiding (42% bij -40-jarigen t.o.v. 22% bij +40-jarigen). In 2010 lag het aandeel van bedrijfsleiders met een volledige landbouwopleiding duidelijk hoger, vooral bij de jonge categorie.
- In 2016 stelden Vlaamse beroepsland- of -tuinbouwbedrijven gemiddeld 1,9 voltijdse arbeidskrachten per bedrijf tewerk. Bij jonge bedrijfsleiders stijgt dat tot 2,3 VAK per bedrijf.
- Reguliere werknemers zijn gemiddeld ouder dan seizoensarbeiders. Belgische werknemers zijn gemiddeld ouder dan buitenlandse.
- In de bedrijfstak landbouw zijn in 2017 49.679 zelfstandigen aan de slag. Hiervan is 23% vrouwelijk en 30% jonger dan 40 jaar. Het totale aantal zelfstandigen steeg de laatste zes jaar met 24%. De groep vrouwen onder 40 groeide het sterkst (+110%).

2 LANDBOUWBEDRIJVEN

2.1 BESCHIKBARE GEGEVENS EN DEFINITIES

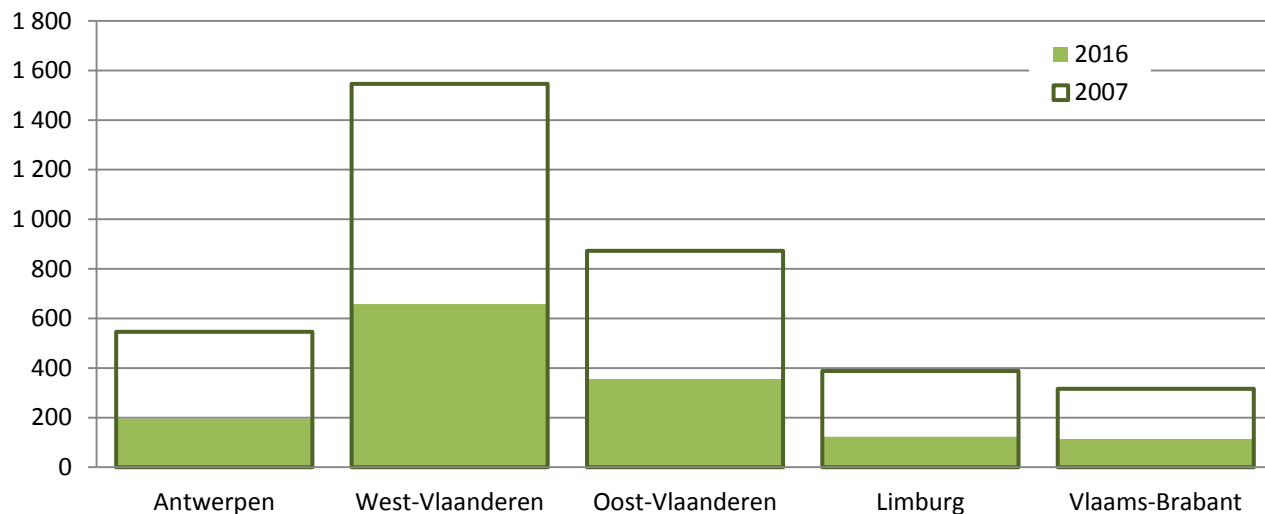
Deze sectie bespreekt, aan de hand van de landbouwtelling van Statbel (FOD Economie), de leeftijd van bedrijfshoofden en bedrijfsleiders op land- en tuinbouwbedrijven in Vlaanderen.

Het bedrijfshoofd is de persoon die juridisch en economisch verantwoordelijk is voor het bedrijf. De leeftijd van het bedrijfshoofd is echter enkel bekend als het om een natuurlijke persoon gaat. Voor rechtspersonen (de rechtsvormen zoals vennootschappen) is deze informatie niet beschikbaar. Om toch een idee te krijgen over de leeftijd in de Vlaamse land- en tuinbouw kijken we ook naar de bedrijfsleider.

De bedrijfsleider is de persoon die verantwoordelijk is voor de dagelijkse operatie van het landbouwbedrijf (keuze van de productiemethode, zaaidatum, enz.). Zijn/haar leeftijd is wel voor alle bedrijven bekend. Voor de bedrijfsleider zijn dan weer enkele andere variabelen, zoals het geslacht, niet

////////////////////////////////////

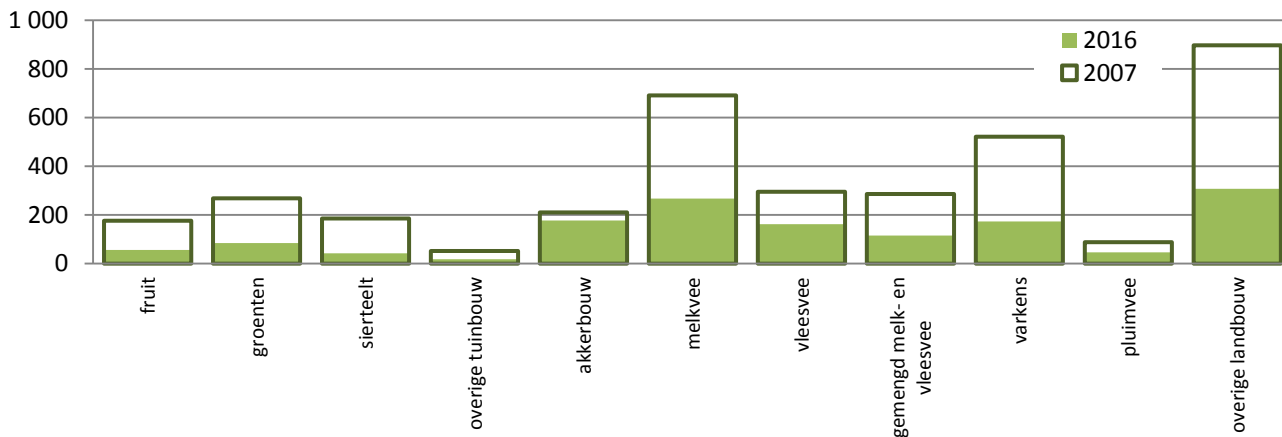
Figuur 2 Aantal bedrijfshoofden jonger dan 40, per provincie, op beroepsbedrijven, 2007/2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel

In 2016 zijn er in de akkerbouw procentueel het minste bedrijfshoofden onder 40 jaar (7%). Bij overige tuinbouw, varkens en pluimvee ligt het percentage het hoogste, rond 12%. Ten opzichte van 2007 daalt het aantal bedrijfshoofden onder 40 jaar in elke sector (figuur 3). Deze daling is procentueel het sterkst in de sierteelt (-77%).

Figuur 3 Aantal bedrijfshoofden jonger dan 40, per sector, op beroepsbedrijven, 2007/2016

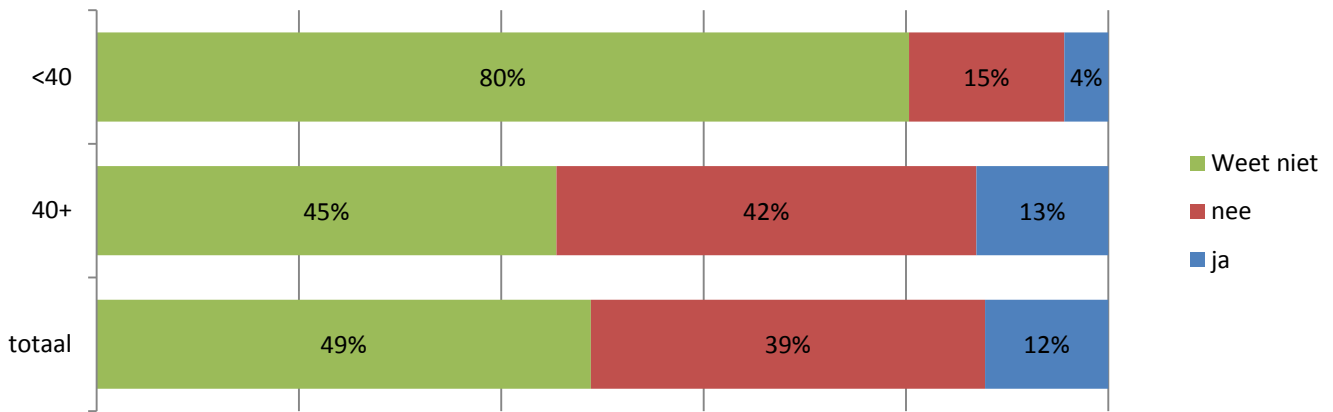

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel

Op beroepsbedrijven met een bedrijfshoofd jonger dan 40 jaar weet 4% al dat ze een opvolger hebben, 15% weet dat dit niet zo is (figuur 4). De grootste groep heeft hier echter nog geen idee van (80%).

Figuur 4 Aanwezigheid van een opvolger op beroepsbedrijven, volgens leeftijd, 2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel

2.3 BEDRIJFSLEIDERS

Aangezien de leeftijd van de bedrijfshoofden op de vennootschappen niet bekend is, kijken we naar de leeftijd van de bedrijfsleiders. Hun leeftijd is wel bekend voor alle Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven. Bovendien geeft 97% van de natuurlijke bedrijfshoofden aan ook de bedrijfsleider op het bedrijf te zijn. Er is dus een grote overlap tussen deze twee groepen.

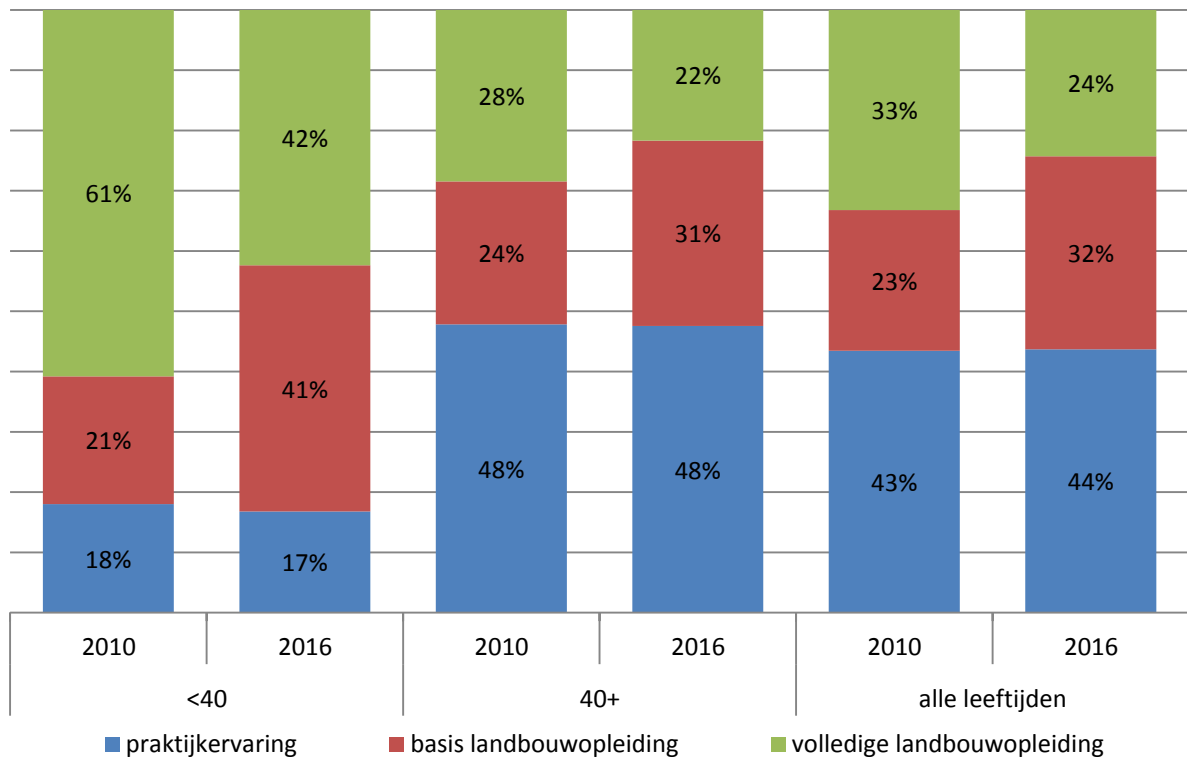
In 2016 is de gemiddelde leeftijd van een bedrijfsleider op een Vlaams land- of tuinbouwbedrijf 55 jaar, op beroepsbedrijven ligt dat met 53 jaar iets lager. De gemiddelde leeftijd van bedrijfsleiders op bedrijven met een rechtsvorm ligt wel opmerkelijk lager met 49 jaar en zelfs 48 jaar op beroepsbedrijven die een vennootschap zijn.

Ten opzichte van 2007 daalde het aantal jonge bedrijfshoofden in de Vlaamse land- en tuinbouw. In 2007 waren er 23.007 beroepsbedrijven, waarvan 4.220 bedrijven een bedrijfsleider jonger dan 40 jaar hadden (18%). In 2016 zijn er nog 18.491 beroepsbedrijven, waarvan slechts 2.330 een bedrijfsleider jonger is dan 40 jaar heeft (13%). Als we enkel naar de beroepsvennootschappen kijken, blijft het percentage ongeveer constant: in 2007 waren er 2.226 beroepsvennootschappen waarvan 25% een bedrijfsleider jonger dan 40 jaar had, in 2016 zijn er 3.635 beroepsvennootschappen waarvan 24% een bedrijfsleider jonger dan 40 jaar heeft.

Van de bedrijfsleider is het landbouwopleidingsniveau bekend. Hieruit blijkt dat bedrijfsleiders jonger dan 40 jaar vaker een volledige landbouwopleiding gevolgd hebben dan bedrijfsleiders ouder dan 40 jaar (figuur 5). Opvallend is wel dat het aandeel jonger dan 40 met een volledige landbouwopleiding daalt van 61% in 2010 naar 42% in 2016. We hebben echter geen zicht op het algemene (niet-landbouwgerelateerde) opleidingsniveau van de bedrijfsleider.

Figuur 5 Landbouwopleiding van bedrijfsleider, op beroepsbedrijven, 2010/2016

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel

2.4 ONDERSTEUNING VAN JONGE LANDBOUWERS

Om jonge bedrijfsleiders te ondersteunen, biedt het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) financiële steun voor de eerste overname en aankoop van een bestaand landbouwbedrijf voor professionele land- en tuinbouwers jonger dan 40 jaar. Tussen 2015 en 2017 werden er 434 aanvragen ingediend, waarvan er 95% geselecteerd werden. Twee derde van deze aanvragen werd gedaan door personen onder 30 jaar.

Landbouwers kunnen steun aanvragen voor investeringen op land- en tuinbouwbedrijven die bijdragen tot het verhogen van de weerbaarheid, een efficiënter energiegebruik, het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen en ammoniak en het verbeteren van de luchtkwaliteit. Deze aanvragen geven ons een idee hoeveel er geïnvesteerd wordt op landbouwbedrijven. Tussen 2015 en 2017 dienden landbouwers onder 40 jaar over 1.166 aanvragen 245 miljoen euro aan investeringskosten in.

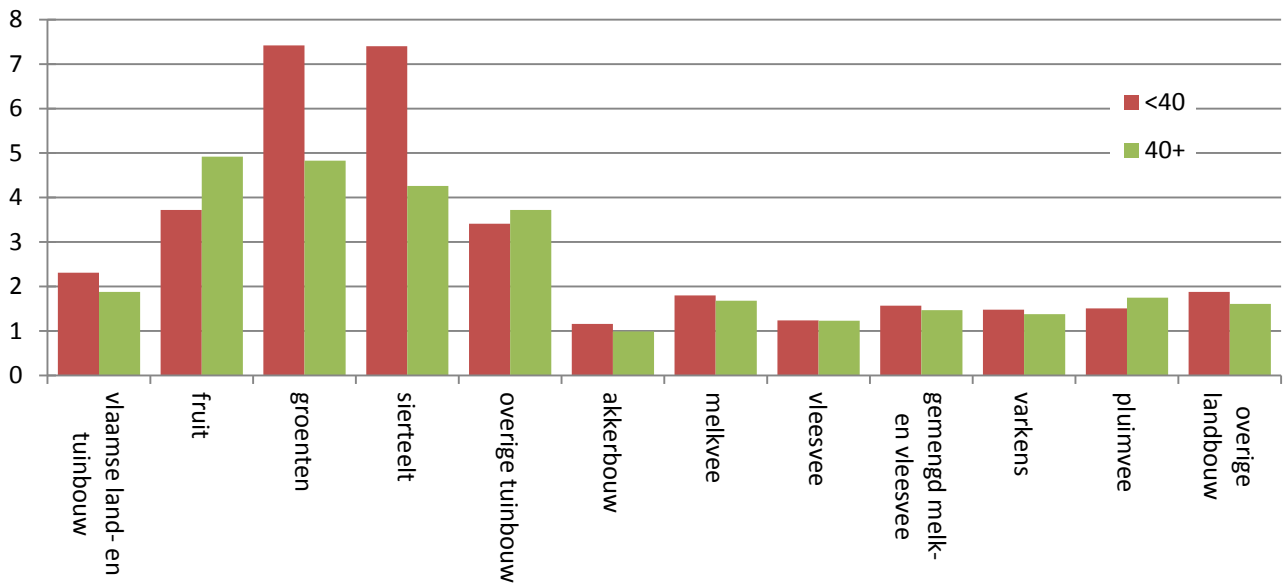
In het kader van het plattelandsontwikkelingsprogramma PDPO III kunnen land- of tuinbouwers via KRATOS gratis advies op maat van hun bedrijf aanvragen over tien verschillende thema's (tabel 1). Het aantal aanvragen door starters (= minstens 1 zaakvoerder jonger dan 41 jaar en minder dan 5 jaar actief in de landbouw) wordt bijgehouden. Sinds de start van PDPO III in 2014 tot augustus 2018 vroegen startende land- en tuinbouwers 398 adviezen aan, goed voor 15% van alle aanvragen. De aanvragen gingen voornamelijk over arbeidsveiligheid, gevolgd door ondernemingsplan en klimaat.

////////////////////////////////////

3 TEWERKSTELLING

In 2016 stelden de 18.491 Vlaamse beroepsland- of -tuinbouwbedrijven 35.839 voltijdse arbeidskrachten (VAK) tewerk, ofwel 1,9 VAK per bedrijf. Het gaat hier over zowel familiale als niet-familiale arbeiders, maar ook om reguliere en niet-reguliere arbeid. Bij bedrijfsleiders jonger dan 40 stijgt dat tot 2,3 VAK per bedrijf. In de meeste sectoren stellen zij dan ook iets meer mensen tewerk (figuur 6). In de landbouw is het verschil tussen de twee groepen echter klein. De tuinbouwbedrijven stellen, met 4,8 VAK per bedrijf, gemiddeld meer arbeidskrachten tewerk. Op groente- en sierteeltbedrijven hebben bedrijfsleiders die jonger zijn dan 40 jaar een opmerkelijk hoger aantal VAK per bedrijf (figuur 6). Vennootschappen stellen gemiddeld 3,4 VAK per bedrijf tewerk. Dat is opvallend hoger dan het gemiddelde van 1,6 VAK per bedrijven op bedrijven met een natuurlijke persoon als bedrijfshoofd.

Figuur 6 Gemiddeld aantal voltijdse arbeidskrachten volgens leeftijd bedrijfsleider en specialisatie van de beroepsbedrijven, 2016

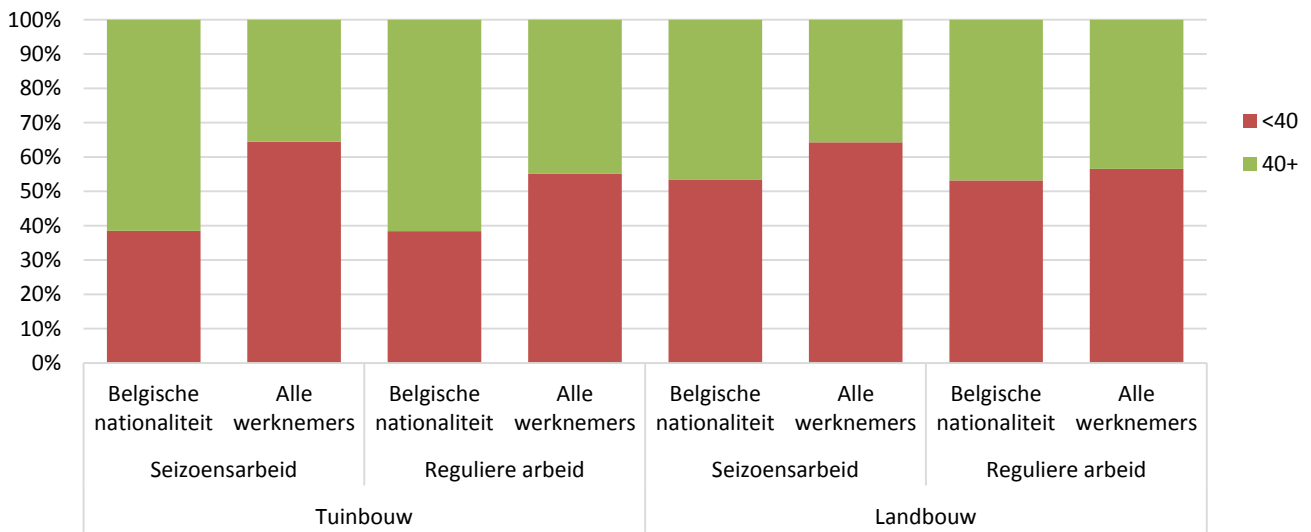

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel

Bij het Waarborg en Sociaal Fonds (WSF) voor het land- en tuinbouwbedrijf is de nationaliteit en leeftijd van niet-familiale reguliere arbeiders en seizoensarbeiders in de primaire sector bekend (figuur 7). Uit deze cijfers blijkt dat reguliere werknemers gemiddeld ouder zijn dan seizoensarbeiders en dat werknemers met de Belgische nationaliteit gemiddeld ouder zijn.

Figuur 7 Tewerkstelling volgens nationaliteit en leeftijd in de primaire sector (NACE-code 01), 2015

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van het Waarborg en Sociaal Fonds voor het Land- en Tuinbouwbedrijf

4 ZELFSTANDIGEN

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) beschermt en beheert de sociale zekerheid van zelfstandigen. Het RSVZ rapporteert over het aantal verzekeringsplichtigen, zelfstandigen en starters in de verschillende bedrijfstakken. In de vorige twee secties werden, op het WSF na, de gegevens van de landbouwtelling (Statbel – FOD Economie) besproken. Hierin worden enkel bedrijfshoofden opgenomen, van wie het bedrijf voldoet aan de Europese definitie van een landbouwbedrijf: de bedrijfsmatige exploitatie van onroerende goederen met als doel landbouwproducten voort te brengen die in hoofdzaak bestemd zijn voor de verkoop. Deze sectie geeft de verzekeringsplichtigen weer die bij het RSVZ onder de bedrijfstak landbouw vallen. Deze groep is breder dan enkel de bedrijfshoofden van de landbouwbedrijven en de totalen liggen dus ook hoger.

Het RSVZ rapporteert in 2017 dat er binnen de bedrijfstak landbouw 59.894 verzekeringsplichtigen zijn: 49.679 zelfstandigen en 10.215 zelfstandige help(st)ers. Van de zelfstandigen is 23% vrouwelijk en 30% jonger dan 40 jaar in 2017. Het totale aantal zelfstandigen nam de laatste zes jaar toe met 24%. De groep vrouwen onder 40 groeide het sterkst van 1.731 in 2012 tot 3.640 in 2017 (+110%) (figuur 8).

//

